

ט"ז אדר תשפ"ה
16 מרץ 2025

נייר עמדה מטעם המרכז הרפורמי לדת ומדינה

הצעת חוק הדחת נציג ציבור התומך במאבק מזוין נגד מדינת ישראל (תיקוני חקיקה), התשפ"ד-2024

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון - הגבלת הזכות להיבחר), התשפ"ג-2022

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון - מניעת השתתפות של מועמד או של רשימת מועמדים

בבחירות), התשפ"ד-2023

להלן עמדת המרכז הרפורמי לדת ומדינה, הזרוע המשפטית והציבורית של התנועה הרפורמית – יהדות מתקדמת בישראל, לקראת דיון שיתקיים בוועדת הפנים והגנת הסביבה ביום ב' ה-17.3.25 בהצעות החוק שבנדון:

1. הצעות החוק שבנדון מבקשת להרחיב את עילות הפסילה של מועמדים בבחירות לרשויות המקומיות, של חברי מועצה נבחרים מכהנים וכן להגביל את בחירתם של סגני ראשי רשויות בשל תמיכה בטרור או נטילת חלק במאבק מזוין. **ייאמר מיד - אין מקום לסגן ראש רשות מקומית או לחבר מועצת רשות מקומית התומכים במאבק מזוין נגד המדינה. לצד זאת, יש לוודא שפסילה כזו אכן נעשית במקרים מתאימים, מוחלת ביחס לכלל עילות הפסילה – כולל לגבי פסילת חברי מועצה המסיתים לגזענות ואינה משמשת לחיסול חשבונות פוליטיים או להתעמרות ושליטת ייצוג פוליטי מהחברה הערבית.**
2. ההצעות מבקשות לתקן את הוראות סעיף 39א לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), תשכ"ה-1965 (להלן: "חוק הרשויות המקומיות") באופן המאפשר, לצד פסילת רשימת מועמדים אף פסילת מועמד, והמוסיף עילת פסילה רביעית של "תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל" לעילות הקיימות שהן: (1) שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי; (2) שלילת האופי הדמוקרטי של המדינה; (3) הסתה לגזענות.
3. עוד מבקשות הצעות החוק לתקן את פקודת העיריות [נוסח חדש] כך שיתאפשר למועצה ברוב של ארבע חמישיות מחבריה להפסיק כהונה של חבר מועצה מתוקף העילות המנויות בסעיף 39א לחוק הרשויות המקומיות (למעט שלילת קיומה של מדינת ישראל כמדינתו של העם היהודי). החלטה כאמור תתקבל לפי הצעה של שלושה רבעים מחברי המועצה, מתוכם 10 אחוזים לפחות חברי מועצה בסיעות האופוזיציה, ותהא כפופה לאישור בית המשפט העליון.
4. הצעת חוק הדחת נציג ציבור התומך במאבק מזוין נגד מדינת ישראל (תיקוני חקיקה), התשפ"ד-2024, מבקשת לתקן את חוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה-1975 באופן שיאסור על מועצה לבחור סגן ראש רשות אם יש במעשיו, לרבות בהתבטאויותיו, במפורש או במשתמע, תמיכה במאבק מזוין, של מדינת אויב או של ארגון טרור, נגד מדינת ישראל. על פי הצעת החוק, ככל שתפר המועצה איסור זה, שר הפנים יהא רשאי לבטל את הבחירה וזאת ללא צורך באישור בית המשפט או במתן זכות ערעור על ההחלטה.
5. ההצעות האמורות הינן בעייתיות ולפיכך יש להתנגד אליהן שכן הן יאפשרו: א. עריצות והתעמרות מצד הרוב במועצת הרשות בחברי מועצה מקרב המיעוט על רקע סיבות פוליטיות ו/או גזעניות; ב. בחירת וכהונת סגן ראש רשות המסית לגזענות או הפועל להחרבת היסודות הדמוקרטיים של מדינת

ישראל; ג. הדחת סגני ראשי רשויות ערבים על ידי שר הפנים על בסיס קביעתו הבלעדית וחרף היותו גורם פוליטי נגוע באינטרסים ולא גורם מקצועי כי הם תומכי טרור.

6. כידוע, הזכות לבחור ולהיבחר מהווה זכות יסוד חוקתית המהווה תנאי חיוני לקיומו של משטר דמוקרטי. ואולם, ככל זכות, היא אינה מוחלטת וניתן להגבילה. כך, לצד ההכרה בחשיבות הזכות, נקבעו בסעיף 39א לחוק הרשויות המקומיות עילות להגבלת הזכות. עם זאת, נוכח היותה של הזכות לבחור ולהיבחר אחת מהזכויות החשובות והמשמעותיות ביותר הקיימות במדינה דמוקרטית, הבהיר בית המשפט העליון בפסיקתו כי על ההגבלות המוטלות על זכות זו להיות מינימאליות, ועליהן להגן על אינטרסים חיוניים ביותר, ובהתאם - נתן פרשנות מצמצמת לעילות להגבלת הזכות הקבועות בחוק.

7. ס' 120 לפקודת העיריות מפרט רשימה של הפסולים לכהן כחברי מועצה, בכללם "מי שהורשע בפסק דין שנהיה סופי לאחר שהחל לכהן כחבר המועצה, בין אם העבירה נעברה או ההרשעה היתה בזמן שכהן כחבר המועצה ובין אם לפני שהחל לכהן כחבר המועצה, וקבע בית המשפט כי יש עם העבירה שבה הורשע משום קלון".

8. ודוק, הצעת החוק המאפשרת להדיח חבר מועצת רשות מכהן על בסיס רוב של ארבע חמישיות מחברי המועצה – הגם שהיא קובעת כי הדחת חבר מועצה מכהן תהיה כפופה לאישור בית המשפט העליון – מאפשרת, הלכה למעשה, לחברי המועצה להתעמר ולפתוח בנקל בהליכי סרק כנגד חבר מועצה מקרב המיעוט במועצה חרף העדר ראיות חד משמעיות ברורות ומשכנעות וזאת על רקע פוליטי ו/או גזעני, תוך פגיעה אנושה בו ובציבור בוחריו וכן בזכות להיבחר ולבחור וזאת, אף אם בסופו של יום יורה בית המשפט העליון על ביטול ההדחה, באופן שאינו עולה בקנה אחד עם העקרונות שנקבעו על ידי בית המשפט בפסיקתו ארוכת השנים ביחס לפסילת מועמדים.

9. זאת ועוד, העובדה שעל פי הצעת החוק נאסר על מועצת רשות לבחור סגן ראש רשות שתומך בטרור ומנגד לא נאסר על בחירת סגן ראש רשות שמסית לגזענות, לצד העובדה שהדחת סגן ראש רשות תתאפשר אך ורק מכוח עילת הפסילה של תמיכה בטרור - עילה שמכוחה מתבקשת בכל מערכת בחירות לכנסת פסילת מפלגות ומועמדים ערבים - אולם לא תתאפשר מכוח עילות אחרות ובפרט לא מכוח עילת ההסתה לגזענות שמכוחה נפסלו בשנת 2019 שלושה מועמדי רשימת עוצמה יהודית - מיכאל בן ארי, ברוך מרזל ובנציון גופשטיין, מלהתמודד כמועמדים בבחירות לכנסת - מהוות עדות ברורה למניע הפסול העומד מאחורי הצעת החוק: המדובר בהצעת חוק המבקשת ליצור מצב שבו ניתן יהיה לפסול בנקל סגני ראש רשות ערבים, על ידי שר הפנים שנעדר מומחיות מקצועית הנדרשת לקביעה מה עולה כדי תמיכה בטרור ושממילא הינו גורם פוליטי הנגוע בשיקולים זרים ולא ענייניים. זאת בשעה שאת מי שמסיתים לגזענות או פועלים להחרבת יסודות הדמוקרטיה הישראלית וייבחרו לכהן כסגן ראש רשות - לא ניתן יהיה להדיח. מצב דברים זה עשוי לפגוע בייצוג הפוליטי של הציבור הערבי במועצות הרשויות המקומיות.

10. מן הראוי היה לעגן בהצעות החוק כי במועצת רשות אין מקום לסגן ראש רשות או לכל חבר מועצת רשות שתומכים במאבק מזוין נגד המדינה, כפי שאין מקום במועצה למי שמסית לגזענות, כאשר בשני המקרים אין לקבל כי הליך הדחת סגן ראש רשות ייקבע בידי גורם פוליטי הנגוע בשיקולים לא ענייניים.

11. לאור האמור לעיל, אנו קוראים לכם להתנגד בתוקף להצעות החוק המבקשת לפגוע בזכויות המיעוט הערבי ולערער את אושיות הדמוקרטיה בישראל.

